

AD 11 oktober 2002

Hoe bekend Nederland de media afstraft

Door Mark Langeslag

Smalhout, Grönloh en de LPF dreigden de afgelopen tijd met een kort geding tegen de media. En niet zonder succes. Het einde van al dat gedreig is waarschijnlijk dus nog niet in zicht.

Strafadvocaten, bekend van beruchte moordzaken, hadden lang vrijwel het alleenrecht op aandacht in de media. Sexier werd het niet, zo leek het. Maar er is een nieuw type opgestaan: de media-advocaat. Zoals Bob van der Goen uit Soest. Quasi-nonchalant wijst hij op een stapeltje krantenknipsels waarin hij figureert: „De opbrengst van vandaag.”

Gek werden ze van hem bij de NCRV de afgelopen weken. Van der Goen nam het op voor professor Bob Smalhout die zich beledigd voelde omdat NCRV-coryfee Paul de Leeuw een foto van Smalhouts gezicht liet veranderen in dat van Hitler. Onder dreiging van een kort geding en doordat de advocaat handig op de media-aandacht inspeelde, bood de NCRV daarop publiekelijk excuses aan. Of Smalhout ook geld heeft gekregen, wil de claimadvocaat niet zeggen.

Ook 'sorry' moest de NCRV zeggen tegen de met een rechtszaak dreigende zangeres Anneke Grönloh, die door De Leeuw werd persifleerd als zuipschuit. Zij neemt daarmee geen genoegen en eist alsnog een kwart miljoen euro smartengeld. Eerder al maakte RTL 5, onder dreiging van juridische acties van de LPF, in beeld excuses aan Mat Herben, die door Theo van Gogh werd beschuldigd van corruptie.

Is die hoosbui aan dagvaardingen tegen de media toeval? Dr Huub Wijffjes, mediahistoricus aan de Rijksuniversiteit Groningen, denkt van niet. „Het is een cultureel verschijnsel dat te maken heeft met de individualisering van de samenleving”, zegt hij. „We zijn ongeduldiger geworden. We willen ons recht en wel meteen. Vroeger stapten we rustig op degene af die ons beledigde om het uit te praten. Nu kiezen we vaker voor de formele weg via de rechter. Zodat iedereen kan zien dat we het niet pikken en genoegdoening eisen.”

Volstrekt legitiem vindt advocaat Van der Goen dat. „Vooral op televisie denkt men tegenwoordig maar alles te kunnen zeggen. Dat komt mede door Pim Fortuyn die ook maar alles riep wat hij dacht. Het feit dat mensen terugslaan is daar een reactie op.

„Het past ook binnen de claimcultuur die in navolging van Amerika ook hier de afgelopen jaren is ontstaan. Bij mediazaken weegt de rechter af wat zwaarder moet wegen: belediging of de vrijheid van meningsuiting. Te vaak kiest de rechter naar mijn smaak nog voor het laatste, al worden de schadebedragen die worden toegewezen wel hoger.”

Volgens SBS-baas Fons van Westerloo heeft de NCRV een groot deel van de problemen aan zichzelf te danken. „Context is belangrijk in dit soort gevallen. Bij de VARA was De Leeuw makkelijker weggekomen met zijn gedrag. Maar van de NCRV wordt het niet gepikt omdat zij in paginagrote advertenties pocht dat de omroep het zo goed voor heeft met de menselijke waardigheid. ”

Het einde van het gedreig met juridische acties tegen omroepen en kranten is nog lang niet in zicht, denkt Van der Goen. De ene zaak lokt de andere uit. „Zeker omdat de zaken van Smalhout en Grönloh redelijk succesvol zijn verlopen. Tot een rechtszitting komt het meestal niet, in de meeste gevallen wordt er voortijdig geschikt. Ik heb alweer wat verse klachten binnen van min of meer bekende Nederlanders binnen tegen media.”

Wie dat zijn, houdt hij geheim. „We moeten de strategie nog bepalen. Het is lang niet altijd een voordeel om de publiciteit te zoeken, omdat dan ook de tegenpartij in de krant aan het woord komt. En je rakelt de hele boel weer op. Soms kun je beter in alle stilte een bodemprocedure voeren.”

In het geval van de NCRV schroomde Van der Goen de publiciteit niet. „Daardoor heeft de reputatie van die omroep onmiskenbaar een behoorlijke deuk opgelopen”, zegt communicatiewetenschapper dr

J. Gutteling van de Universiteit Twente. „Met als gevolg dat ze nu wellicht uit angst voor claims zelfcensuur gaan toepassen. Ze passen daar in de toekomst natuurlijk wel op. En dan komt al snel de vrijheid van meningsuiting in het geding. Dat kan een gevaarlijke ontwikkeling zijn.”

Krijgen we inderdaad niet een beetje erg lange tenen? Onzin, zegt advocaat Van der Goen. „Met satire kun je best heel ver gaan. Een politicus kun je op basis van zijn uitspraken of onhebbelijkheden enorm belachelijk maken. Denk aan Frank de Grave die wordt gepersifleerd in Kopspijkers bijvoorbeeld. Hartstikke leuk. Maar wat heeft het nu voor zin om Smalhout in Hitler te laten veranderen? Die twee hebben niets met elkaar, anders dan dat Smalhouts familie door Hitler werd uitgemoord. Dat is geen satire, maar iemand onnodig kwetsen. Hetzelfde geldt voor Grönloh.” Media-historicus Wijffes: „Eigenlijk is het raar dat niet veel meer mensen naar de rechter stappen. Het is feitelijk de enige manier om in het geweer te komen tegen figuren als Paul de Leeuw en Theo Van Gogh, die constant nieuwe grenzen zoeken. Steeds meer mensen lijken daar nu achter te komen. En gelijk hebben ze.”